

Jan Bauwens

Het geloof en de werken

Een kortverhaal

Dat ik die dag te laat was op de afspraak bij mijn vriend, was te wijten aan het feit dat ik een ommetje had moeten maken: ze hadden de voetgangersbrug over het kanaal prompt afgebroken en zo moest ik de hele weg terug om via het voetpad op de autobrug te gaan. Toen ik arriveerde in ons zondags stamcafé, had hij mijn glas al klaar gezet bij het biljart en ik merkte dat hij weer in zijn goede doen was.

- Kijk naar die vrouw daar, zei hij: zie je haar staan? Wat doet ze? Kijk!

Ik keek de kant op die hij me aanwees en zag daar een vrouw staan die haar handen leek te wassen. Of liever: zij wreef in haar handen alsof ze die warmde boven een vuur.

- Het lijkt mij alsof zij haar handen staat te warmen boven een kachel, zo antwoordde ik hem, maar ik zie geen kachel.

- Er is ook geen kachel, zei hij: zij denkt alleen dat er een kachel is, ze is blind, zie je? Ze denkt dat er

een kachel staat te branden en ze warmt daar haar handen aan. Maar het vreemde is nu dat zij het daarvan wel degelijk warm krijgt.

- Is dat zo? vroeg ik verwonderd.

- Vraag het haar maar, zei hij: ik heb het haar zopas gevraagd en ze zegde dat het vuur weliswaar al bijna uit moest zijn maar dat het hoe dan ook een slok op de borrel scheelde en dat het deugd deed.

- Vreemd, zei ik.

- Het vreemde is dat zij het ook echt warm krijgt, zei hij weer. Er is geen vuur, maar omdat zij gelooft dat er wél vuur is, krijgt zij het ook warm. Haar geloof is sterker dan de werkelijkheid.

- Het geloof verzet bergen, antwoordde ik, teneinde hem tevreden te stellen. Ik hou niet zo van dergelijke onderwerpen, mensen met bijgeloof moesten maar psychiatrisch behandeld worden en ook een label krijgen, zodat ze minder schade berokkenden dan ze heden doen. Ik hoorde onlangs nog over een of andere helderziende, zoals die

bedriegers zichzelf dan noemen, die een patiënte met een kwade kanker van de dokters weggehouden had, met uiteraard de dood tot gevolg. Die toverkol werd dan niet eens gestraft: mensen, stel je voor, zijn immers vrij in hun geloof! Er is godsdienstvrijheid!

- Het geloof verzet bergen, zo beaamde hij, en nu moet je eens horen...

- Ga je gang, zei ik, met tegenzin maar toch een tikkeltje benieuwd naar wat hij zeggen ging.

- Er is geen kachel, maar zij gelooft dat er een kachel is en daarom ook krijgt zij het werkelijk warm, nietwaar?

- Blijkbaar, zo antwoordde ik, aldus een toegeving doende waarvan ik dacht dat zij toch wel ongevaarlijk was.

- Een kachel is een materieel-energetisch object, zei hij, en haar lichaam is dat ook. Het is dus haar geest die maakt dat zij het warm krijgt, niet?

- Haar lichaam kan in geen geval worden verwarmd door een vuur dat er niet is, antwoordde ik: als zij het warm krijgt is het omdat zij dat ook gelooft.
- Maar ze krijgt het ook écht warm hoor, zo probeerde hij me te verzekeren.
- Tja, zei ik slechts.
- Zoals ik dus zei, is ook haar lichaam een materieel-energetisch object, zo herhaalde hij. We zien dat haar geloof, en dus haar geest, er voor zorgt dat een object dat niet aanwezig is, nochtans dezelfde invloed heeft als in het geval waarin het wél aanwezig zou zijn.
- Schijnbaar, antwoordde ik, zodoende mijn toegeving van zo-even een mespuntje afzwakkend.
- Welnu, zo ging hij door: als haar lichaam een object is zoals ook de kachel er een is, en als haar geloof er kan voor zorgen dat een kachel die er niet eens is, haar nochtans verwarmt... waarom zouden wij er dan nog moeten aan twijfelen dat hetzelfde

voor haar lichaam gold?

- Ik denk dat ik u niet goed kan volgen nu, zei ik.
- Het is nochtans niet moeilijk hoor, zei hij. We waren het er over eens dat een afwezig object dezelfde invloed kan uitoefenen als een object dat wél aanwezig is, mits men maar gelooft dat het er is, niet?
- Je bedoelt die kachel?
- Precies. Maar ook het lichaam van die vrouw is een object, zie je?
- Je bedoelt toch niet dat...
- Inderdaad, zei hij: als zij dood is terwijl zij gelooft dat zij nog leeft, dan maakt het helemaal geen verschil uit of haar lichaam leeft: het volstaat dat zij het gelooft!
- Vreemd, zo moest ik toegeven.
- Maar kijk nu eens, zo ging hij nog steeds door:

stel dat zij op een gegeven ogenblik met leven ophoudt...

- Ja?

- Zou zij dat dan ook beseffen?

- Dat zij met leven opgehouden heeft, bedoel je?

- Dat bedoel ik, ja.

- Ik geloof het niet, antwoordde ik, mij Socrates herinnerend van op school, of was het een andere filosoof? Niemand kan zijn eigen dood ontmoeten, zei hij, want als wij er zijn, is de dood er niet en als de dood er is, dan zijn wijzelf er niet meer.

- Heel juist, beaamde hij niet zonder pret in zijn stem. Maar wil dat ook niet zeggen dat deze vrouw... als haar lichaam op een gegeven ogenblik zou ophouden met leven... en zij zou het dus niet eens weten... wil dat niet zeggen dat zij dan zou geloven dat ze nog steeds verder leefde?

- Ha, op die manier, zei ik.

- Uiteraard, zei hij: zij zou geloven dat haar lichaam verder leefde. Maar als geloof volstaat om echte warmte te krijgen van een kachel die niet meer brandt, en als een lichaam ook een materieel-energetisch object is net zoals een kachel...

- Dan zou zij geloven dat zij verder leefde? zo probeerde ik zijn zin af te maken.

- Neen! riep hij woedend: neen en nog eens neen! Je hebt niet goed geluisterd! Zij zou dat niet alleen geloven, mijn beste! Zij zou het ook doen, verdorie! Zij zou effectief verder leven! Precies zoals zij zich effectief kan warmen aan een vuur waarvan zij alleen maar gelooft dat het er is!

- Dat lijkt mij wel bijzonder vreemd, zei ik tenslotte.

- Niet in het licht van mijn theorie, zei hij.

- Uw theorie?

- Jawel: het zijn van de dingen heeft geen diepere

grond dan het geloof. De dingen zijn er alleen maar omdat wij geloven dat ze er zijn.

- Jamaar, zo pruttelde ik tegen, want ook ik had ooit een puberteit gehad waarin ik mij die rare vragen stelde, en op deze vergissing herinnerde ik mij het antwoord nog heel goed: uw theorieetje kan niet kloppen, zei ik, want als gij gelooft dat daar een kat zit, dan zou ze daar ook moeten zitten, ja, daar op die mat, wees ik. Als ik dat daarentegen niét geloof, dan zit zij er niet, akkoord? Er kan een kat op die mat daar zitten en er kan ook geen kat op die mat daar zitten, maar die twee zaken kunnen niet tegelijk gebeuren: een van ons beiden heeft dus ongelijk in wat hij gelooft. Zodoende kan het niet zomaar ons geloof zijn dat bepaalt wat waar is en wat niet!

- Jamaar, pruttelde hij nu tegen: wij kunnen niet om 't even wat geloven hoor! Ons geloof in de ene zaak moet verenigbaar zijn met ons geloof in alle andere zaken! Als ik geloof dat daar een kat zit, dan geloof ik ook dat jij die daar ziet zitten, akkoord? Maar als jij zegt dat ze er niét zit, dan heb ik me ofwel vergist, ofwel hou jij me voor de

gek, niet? Als ik dan ontdek dat jij de waarheid spreekt... zal ik wellicht zien dat ik niet goed gekeken heb...

- Verduiveld, ik moest al thuis zijn! zo maakte ik me uit de voeten en ik zwaaide hem ten afscheid en verdween. Het was een leugentje om bestwil, ik kreeg het immers op de heupen van de theorieën van die anders toch niet onsympathieke kerel. Op weg naar huis was ik ternauwernood vergeten dat ik weer die omweg maken moest, en toen ik passeerde op de plek waar gisteren nog die brug stond, vielen mij de ogen haast uit de kop. Op een hoogte van een vijftal meter boven het kanaal, wandelde door de lucht de vrouw van zopas. In haar rechter hand had zij haar witte stok waarmee zij voor zich uit tastte door het ijle, haar voeten raakten grond noch water, haar blik was zoals altijd gericht op oneindig. Ik stond perplex, ik wilde haar naam roepen, maar ik besloot ineens dat het veiligste was om helemaal niets te ondernemen.

25 januari 2011

